

فصل

پانزدهم

استریم ورودی/خروجی

اهداف

- استفاده از استریم ورودی/خروجی شی گرا در C++.
- قالب بندی ورودی و خروجی.
- سلسله مراتب کلاس استریم I/O.
- استفاده از دستکاری کننده های استریم.
- کنترل تراز بندی و لایه گذاری.
- تعیین موفقیت آمیز بودن عملیات ورودی/خروجی.
- پیوند استریم ورودی به استریم خروجی.

رئوس مطالب

۱-۱۵ مقدمه

۲-۱۵ استریم‌ها

۱-۲-۱۵ استریم‌های کلاسیک در مقابل استریم‌های استاندارد

۲-۲-۱۵ فایل‌های سرآیند کتابخانه iostream

۳-۲-۱۵ کلاس‌ها و شی‌های استریم ورودی/خروجی

۳-۱۵ استریم خروجی

۱-۳-۱۵ چاپ متغیرهای char *

۲-۳-۱۵ چاپ کاراکتر با استفاده از تابع عضو put

۴-۱۵ استریم ورودی

۱-۴-۱۵ توابع عضو get و getline

۲-۴-۱۵ توابع عضو peek, putback و ignore

۳-۴-۱۵ I/O نوع ایمن

۵-۱۵ ورودی/خروجی قالب‌بندی نشده با استفاده از read, write و gcount

۶-۱۵ معرفی دستکاری‌کننده‌های استریم

۱-۶-۱۵ پایه انتگرال استریم: dec, oct, hex و setbase

۲-۶-۱۵ دقت نقطه اعشار (precision, setprecision)

۳-۶-۱۵ طول میدان (width, setw)

۴-۶-۱۵ دستکاری‌کننده‌های استریم خروجی تعریف شده توسط کاربر

۷-۱۵ تعیین فرمت استریم و دستکاری‌کننده‌های استریم

۱-۷-۱۵ دنباله صفرها و نقاط دسیمال (showpoint)

۲-۷-۱۵ ترازبندی (left, right و internal)

۳-۷-۱۵ لایه‌گذاری (fill, setfill)

۴-۷-۱۵ پایه انتگرال استریم (dec, oct, hex, showbase)

۵-۷-۱۵ اعداد اعشاری، نماد علمی و ثابت (scientific, fixed)

۶-۷-۱۵ کنترل حروف بزرگ/کوچک (uppercase)

۷-۷-۱۵ قالب‌بندی بولی (boolalpha)

۸-۷-۱۵ تنظیم و تنظیم مجدد وضعیت قالب‌بندی از طریق تابع عضو flags

۸-۱۵ وضعیت خطا در استریم

۹-۱۵ پیوند استریم خروجی با استریم ورودی

۱-۱۵ مقدمه

کتابخانه استاندارد C++ مجموعه وسیعی از قابلیت‌های ورودی/خروجی (I/O) را فراهم آورده است. در این فصل به بررسی قابلیت‌ها و توانایی عملیات I/O خواهیم پرداخت. C++ از I/O نوع ایمن (type-

safe) استفاده می‌کند. هر عملیات I/O به نوع داده حساس می‌باشد. اگر یک تابع عضو I/O برای کار با نوع داده خاصی در نظر گرفته شده باشد، فقط برای آن نوع داده فراخوانی می‌شود. اگر مطابقتی مابین نوع داده واقعی و تابع برای کار با آن نوع داده وجود نداشته باشد، کامپایلر خطا تولید خواهد کرد. از اینرو داده اشتباه قادر به نفوذ به سیستم نخواهد بود.

کاربران می‌توانند نحوه عملکرد I/O بر روی شی‌ها از نوع تعریف شده توسط کاربر را با اعمال سربارگذاری عملگرهای درج (<<) و استخراج (>>) مشخص سازند. این بسط‌پذیری یکی از ویژگی‌های با ارزش C++ است.

۲-۱۵ استریم‌ها

در C++ عملیات I/O از طریق استریم‌ها (streams) یا جریان‌ها صورت می‌گیرد، که دنباله یا توالی از بایت‌ها هستند. در عملیات ورودی، جریان بایت‌ها از سوی یک دستگاه (همانند صفحه کلید، دیسک، اتصال شبکه) به حافظه اصلی است. در عملیات خروجی، جریان بایت‌ها از طرف حافظه اصلی به سمت یک دستگاه می‌باشد (همانند، صفحه نمایش، چاپگر، دیسک، اتصال شبکه و غیره). یک برنامه کاربردی با مفهوم پیوندی این بایت‌ها سر و کار دارد. بایت‌ها می‌توانند نشاندهنده کاراکترها، داده‌های خام، تصاویر گرافیکی، گفتارهای دیجیتال، ویدئو دیجیتالی یا هر نوع اطلاعات دیگری باشند که مورد نیاز یک برنامه هستند.

مکانیزم سیستم I/O بایستی بایت‌ها را از دستگاه‌ها، حافظه بطور پایدار و قابل اعتماد انتقال دهد (و برعکس). غالباً چنین انتقالی مستلزم برخی اعمال و حرکات مکانیکی نظیر چرخش دیسک یا نوار یا تایپ به وسیله صفحه کلید است. زمانی که این نوع انتقال‌ها صرف می‌کنند به نسبت زمان مورد نیاز پردازنده برای کار بر روی داده‌های داخلی بیشتر است. از اینرو عملیات I/O مستلزم طرح دقیق و بهینه شده است تا از کارایی مناسب برخوردار باشد.

زبان C++ هر دو قابلیت I/O در «سطح پایین» و «سطح بالا» را تدارک دیده است. قابلیت I/O در سطح پایین (یعنی I/O قالب‌بندی نشده) مشخص می‌کند که تعدادی از بایت‌ها بایستی از دستگاه به حافظه یا از حافظه به دستگاه منتقل شوند. در چنین انتقالی، خود بایت آیتم مورد نظر و علاقه است. در I/O سطح پایین، سرعت و حجم انتقال بالا است اما مناسب برای برنامه‌نویسان نمی‌باشد.

معمولاً برنامه‌نویسان ترجیح می‌دهند از I/O سطح بالا (یعنی I/O قالب‌بندی شده) استفاده کنند که در آن بایت‌ها در واحدهای با معنی دسته‌بندی می‌شوند، همانند اعداد صحیح، اعشاری، کاراکترها، رشته و نوع‌های تعریف شده توسط کاربر. این نوع از عملیات I/O بسیار رضایت بخش‌تر از پردازش فایل با حجم بالا است.

۱-۲-۱۵ استریم‌های کلاسیک در مقابل استریم‌های استاندارد

در گذشته، کتابخانه استریم کلاسیک C++ قادر به انجام ورودی و خروجی بر روی کاراکترها (chars) بود. بدلیل اینکه یک char یک بایت فضا اشغال می‌کرد، فقط می‌توانست محدود به عرضه مجموعه‌ای از کاراکترها باشد (همانند کاراکترهای جدول ASCII). با این وجود، بسیاری از زبان‌ها از الفبا استفاده می‌کنند که حاوی کاراکترهای بیشتری به نسبت کاراکترهای قابل عرضه توسط یک char یک بایتی است. مجموعه کاراکتر ASCII نمی‌تواند این کاراکترها را تدارک ببیند، در حالیکه مجموعه کاراکتری Unicode قادر به انجام اینکار است. مجموعه Unicode یک مجموعه کاراکتری بسط یافته بین‌المللی است که حاوی بسیاری از حروف زبان‌های زنده و پرکاربرد، نمادهای محاسباتی و غیره است که در جهان کاربرد دارند. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد Unicode می‌توانید به www.unicode.org مراجعه کنید.

زبان C++ حاوی کتابخانه استریم استاندارد است که به برنامه‌نویسان امکان ایجاد سیستم‌های با قابلیت کار با کاراکترهای Unicode را فراهم می‌آورد. به همین منظور، C++ شامل یک نوع کاراکتر اضافی بنام `wchar_t` است که می‌تواند کاراکترهای Unicode را ذخیره کند. همچنین C++ استاندارد برای کار با کلاس‌های استریم کلاسیک C++ مجدداً طراحی شده است.

۲-۲-۱۵ فایل‌های سرآیند کتابخانه `iostream`

کتابخانه `iostream` در C++ حاوی صدها گزینه در ارتباط با I/O است. چندین فایل سرآیند حاوی بخش‌های از واسط کتابخانه هستند. اکثر برنامه‌های C++ شامل فایل سرآیند `<iostream>` می‌باشند که سرویس‌های پایه را برای تمام عملیات I/O اعلان می‌کند. فایل سرآیند `<iostream>` تعریف کننده شی‌های `cin`، `count`، `cerr` و `clog` است، که متناظر با استریم ورودی استاندارد و استریم خروجی استاندارد، خطای استریم استاندارد بافر نشده و خطای استریم استاندارد بافر شده می‌باشند. این فایل سرویس‌های برای هر دو نوع I/O قالب‌بندی شده و نشده عرضه می‌کند.

سرآیند `<iomanip>` سرویس‌های سودمندی برای I/O قالب‌بندی شده که دستکاری کننده‌های استریم پارامتری شده نامیده می‌شوند، همانند `setw` و `setprecision` فراهم می‌آورد.

سرآیند `<fstream>` سرویس‌های برای پردازش فایل کنترل شده توسط کاربر فراهم می‌آورد. در فصل ۱۷ از این سرآیند در برنامه‌ها استفاده خواهیم کرد.

۳-۲-۱۵ کلاس و شی‌های استریم ورودی/خروجی

کتابخانه `iostream` الگوهای متعددی برای کار با عملیات رایج I/O فراهم می‌آورد. برای مثال، الگوی کلاس `basic_istream` از عملیات استریم ورودی، الگوی کلاس `basic_ostream` از عملیات استریم

خروجی، و الگوی کلاس **basic_ostream** از هر دو استریم ورودی و خروجی پشتیبانی می‌کند. هر الگو دارای یک الگوی تخصصی از پیش تعریف شده است که امکان char I/O را فراهم می‌آورد. علاوه بر این کتابخانه **iostream** مجموعه‌ای از *typedef*ها فراهم آورده است که اسامی مستعار برای این الگوهای تخصصی شده هستند. تصریح‌کننده **typedef** اسامی مستعار برای نوع داده‌های قبلاً تعریف شده فراهم می‌آورد. گاهی اوقات برنامه‌نویسان از **typedef** برای ایجاد اسامی کوتاه‌تر یا با معنی‌تر استفاده می‌کنند. برای مثال، عبارت

```
typedef Card *CardPtr;
```

یک نوع اضافی بنام **CardPtr** بعنوان یک نام مستعار برای نوع *** Card** تعریف می‌کند. توجه کنید که ایجاد یک نام با استفاده از **typedef** باعث ایجاد یک نوع داده نمی‌شود، **typedef** فقط یک نام برای نوعی که در برنامه بکار گرفته می‌شود، ایجاد می‌کند.

سلسله مراتب الگوی استریم I/O و سر بارگذاری عملگر

هر دو الگوی **basic_istream** و **basic_ostream** از طریق ارث‌بری مشترک از الگوی مبنا **basic_ios** کار می‌کنند. الگوی **basic_ostream** از طریق توارث مضاعف از الگوهای **basic_istream** و **basic_ostream** عمل می‌کند. دیاگرام کلاس در شکل ۱-۱۵ آورده شده است، که روابط ارث‌بری را در میان آنها نشان می‌دهد.

سر بارگذاری عملگر یک روش مناسب برای کار با I/O است. عملگر شیفت به چپ (<<) سر بارگذاری شده مناسب استریم خروجی بوده از آن بعنوان عملگر درج استریم یاد می‌شود. عملگر شیفت به راست (>>) سر بارگذاری شده مناسب برای استریم ورودی بوده و از آن بعنوان عملگر استخراج استریم یاد می‌شود. از این عملگرها به همراه شی‌های استریم استاندارد **cin**، **cout**، **cerr** و **clog** و گاهی با شی‌های استریم تعریف شده از سوی کاربر استفاده می‌شود.

شکل ۱-۱۵ | بخشی از سلسله مراتب الگوی استریم I/O.

شی‌های استریم استاندارد **cin**، **cout**، **cerr** و **clog**

شی از قبل تعریف شده **cin** یک **istream** بوده و گفته می‌شود که "متصل به" (یا الصاق شده به) دستگاه ورودی استاندارد است که معمولاً صفحه کلید می‌باشد. عملگر استریم استخراج (>>) که در عبارت زیر بکار گرفته شده است سبب می‌شود تا مقدار متغییر صحیح **grade** (با فرض اینکه **grade** قبلاً بعنوان یک متغیر **int** اعلان شده است) تا از طریق **cin** وارد حافظه گردد:

```
cin >> grade; //data "flows" in the direction of the arrows
```

توجه کنید که کامپایلر تعیین‌کننده نوع داده **grade** بوده و عملگر بارگذاری شده استریم استخراج را که مناسب است، انتخاب می‌کند. با فرض اینکه **grade** بدرستی اعلان شده باشد، عملگر استریم استخراج

مستلزم اطلاعات دیگری درباره نوع نمی‌باشد. عملگر >> برای وارد کردن آیتم‌های داده از نوع توکار، رشته‌ها و اشاره گر‌ها سربار گذاری شده است.

شی از پیش تعریف شده **cout** یک نمونه از **ostream** می‌باشد و گفته می‌شود که "متصل به" دستگاه خروجی استاندارد است که معمولاً صفحه نمایش است. عملگر << که در عبارت زیر بکار گرفته شده است، سبب می‌شود تا مقدار متغیر **grade** از حافظه به دستگاه خروجی استاندارد منتقل شود:

```
cout << grade; //data "flows" in the direction of the arrows
```

همچنین توجه کنید که کامپایلر نوع داده **grade** را تعیین می‌کند (با فرض اینکه **grade** قبلاً بدرستی اعلان شده باشد) و عملگر << انتخاب می‌شود و از اینرو این عملگر دیگر نیازی به اطلاعات اضافی در مورد نوع ندارد. عملگر << باعث سربار گذاری آیتم‌های داده خروجی از نوع‌های توکار، رشته‌ها و مقادیر اشاره گر می‌شود.

شی از پیش تعریف شده **cerr** یک نمونه از **ostream** می‌باشد و گفته می‌شود که "متصل به" دستگاه خطای استاندارد می‌باشد. خروجی‌ها به شی **cerr** بافر نشده (*unbuffered*) هستند، و این مطلب را می‌رساند که هر گونه درج استریم **cerr** باعث می‌شود که خروجی آن بلافاصله ظاهر شود، این ویژگی روش مناسبی برای نشان دادن خطاها به کاربر است.

شی از پیش تعریف شده **clog** یک نمونه از کلاس **ostream** می‌باشد و گفته می‌شود که "متصل به" دستگاه خطای استاندارد است. خروجی‌ها به **clog** بافر شده (*buffered*) هستند. به این معنی که هر درجی به **clog** سبب می‌شود تا خروجی در یک بافر نگهداری شود تا زمانیکه بافر پر شود یا اینکه بافر خالی گردد. عملیات بافر کردن I/O از جمله تکنیک‌های است که در درس سیستم‌های عامل توضیح داده می‌شود.

الگوهای پردازش فایل

پردازش فایل در C++ با استفاده از الگوهای کلاس **basic_ifstream** (برای فایل ورودی)، **basic_ofstream** (برای فایل خروجی) و **basic_fstream** (برای فایل ورودی و خروجی) صورت می‌گیرد. هر الگوی کلاس دارای یک الگوی تخصصی شده از پیش تعریف شده است که امکان **char** I/O را فراهم می‌آورد. C++ مجموعه‌ای از **typedef**ها تدارک است که اسامی مستعار برای این الگوهای تخصصی شده فراهم می‌آورد. برای مثال **typedef ifstream** نشاندهنده یک **basic_ifstream** تخصصی شده است که امکان می‌دهد **char** به یک فایل وارد گردد. همچنین **typedef fstream** نشاندهنده یک **basic_fstream** است که امکان می‌دهد **char** از یک فایل خارج و به آن وارد گردد. الگوی **basic_ifstream** از **basic_iostream** ارث‌بری دارد. دیاگرام کلاس UML در شکل ۲-۱۵ آورده شده و روابط ارث‌بری در میان کلاس‌های مرتبط با I/O را نشان می‌دهد.

شکل ۱۵-۲ بخشی از سلسله مراتب الگوی استریم I/O در پردازش فایل.

۱۵-۳ استریم خروجی

خروجی قالب‌بندی شده و نشده توسط ostream تدارک دیده می‌شود. قابلیت‌های در نظر گرفته شده برای خروجی شامل انواع داده استاندارد با عملگر <<، چاپ کاراکترها از طریق تابع عضو put، خروجی قالب‌بندی نشده از طریق تابع عضو write (بخش ۵-۱۵)، چاپ مقادیر صحیح با فرمت‌های دسیمال (دهدهی)، اکتال و هگزادسیمال (بخش ۶-۱۵)، چاپ مقادیر اعشاری با دقت‌های متفاوت (بخش ۶-۲-۱۵)، با توجه به نقطه اعشار (بخش ۱-۱۵-۷)، علامت‌گذاری علمی و ثابت (بخش ۵-۷-۱۵)، ترازبندی و تنظیم طول میدان داده (بخش ۲-۷-۱۵)، چاپ داده در لایه‌های مشخص شده (بخش ۷-۲-۱۵) و چاپ حروف بزرگ در علامت‌گذاری علمی و هگزادسیمال (بخش ۶-۷-۱۵) است.

۱۵-۳-۱ چاپ متغیرهای char *

C++ از قابلیت اتوماتیک تعیین نوع داده به نسبت C برخوردار است. متأسفانه گاهی اوقات این ویژگی به اشتباه می‌رود. برای مثال فرض کنید، می‌خواهیم مقدار یک char * را با یک رشته کاراکتری چاپ کنیم (یعنی آدرس حافظه اولین کاراکتر از رشته) با این وجود، عملگر << برای چاپ داده از نوع char * بعنوان یک رشته خاتمه یافته با null سربارگذاری شده است. راه حل این مشکل تبدیل char * به void * است. برنامه شکل ۱۵-۳ مبادرت به چاپ یک متغیر char * در هر دو فرمت رشته و آدرس کرده است. توجه کنید که آدرس بصورت یک عدد هگزادسیمال (برمبنای ۱۶) چاپ شده است. در بخش‌های ۱-۶-۱۵، ۴-۷-۱۵، ۵-۷-۱۵ و ۷-۷-۱۵ با نحوه کنترل مبنای اعداد آشنا خواهید شد.

```
1 // Fig. 15.3: Fig15_03.cpp
2 // Printing the address stored in a char * variable.
3 #include <iostream>
4 using std::cout;
5 using std::endl;
6
7 int main()
8 {
9     char *word = "again";
10
11     // display value of char *, then display value of char *
12     // static cast to void *
13     cout << "Value of word is: " << word << endl
14         << "Value of static cast< void * >( word ) is: "
15         << static_cast< void * >( word ) << endl;
16     return 0;
17 } // end main
```

Value of word is: again
Value of static cast< void * >(word) is: 00428300

شکل ۱۵-۳ | چاپ آدرس ذخیره شده در یک متغیر char *.

۱۵-۳-۲ چاپ کاراکتر با استفاده از تابع عضو put

می‌توانیم از تابع عضو put در چاپ کاراکترها استفاده کنیم. برای مثال، عبارت

```
cout.put( 'A' );
```


کاراکتر منفرد **A** را به نمایش در می آورد. فراخوانی تابع **put** می تواند بصورت پشت سرهم یا آبشاری باشد، همانند عبارت

```
cout.put( 'A' ).put( '\n' );
```

که حرف **A** و بدنبال آن یک کاراکتر خط جدید چاپ می شود. همانند عملگر << در عبارت قبلی، چون عملگر نقطه (.) از سمت چپ به راست ارزیابی می شود، و تابع **put** یک مراجعه به شی **ostream** (یعنی **cout**) برگشت می دهد که فراخوانی **put** را دریافت می کند. همچنین امکان دارد تابع **put** با یک عبارت عددی که نشاندهنده یک مقدار ASCII است فراخوانی شود، همانند عبارت زیر

```
cout.put( 65 );
```

که **A** را چاپ می کند.

۴-۱۵ استریم ورودی

حال اجازه دهید تا نگاهی به استریم ورودی داشته باشیم. قابلیت ورودی قالب بندی شده و نشده توسط **istream** تدارک دیده شده است. عملگر >> معمولاً کاراکترهای *white-space* (همانند فضاها، خالی، تب ها و خطوط جدید) را در استریم ورودی در نظر نمی گیرد. همانطوری که بعداً خواهید دید می توانیم این رفتار را تغییر دهیم. پس از هر ورودی، عملگر >> یک مراجعه به شی استریم که پیغام استخراج را دریافت کرده است، برگشت می دهد (مثلاً، **cin** در عبارت **cin>>grade**). اگر آن مراجعه در یک شرط بکار گرفته شود (مثلاً در شرط تکرار حلقه **while**)، عملگر سرپارگذاری شده * **void** بطور ضمنی احضار شده و مراجعه را تبدیل به یک مقدار اشاره گر غیر **null** یا اشاره گر **null** براساس موفقیت یا عدم موفقیت، آخرین عملیات ورودی می کند. اشاره گر غیر **null** به **true** تبدیل می شود تا نشاندهنده موفقیت آمیز بودن باشد و اشاره گر **null** به مقدار **false** تبدیل می شود تا دلالت بر عدم موفقیت کند. زمانیکه مبادرت به خواندن انتهای استریم می شود، عملگر تبدیل * **void** یک اشاره گر **null** برگشت می دهد تا نشاندهنده انتهای فایل باشد.

هر شی استریم حاوی مجموعه ای از بیت های وضعیت است که در کنترل وضعیت استریم نقش دارند (یعنی، قالب بندی، تنظیم خط و غیره). این بیت ها توسط عملگر تبدیل * **void** برای تعیین اینکه آیا یک اشاره گر غیر **null** یا اشاره گر **null** برگشت داده شده است، استفاده می شود. اگر داده وارد شده از نوع اشتباه باشد، **failbit** تنظیم می شود و اگر عملیات با شکست مواجه شود، **badbit** تنظیم می گردد. در بخش های ۷-۱۵ و ۸-۱۵ به بررسی این بیت ها خواهیم پرداخت.

۱-۴-۱۵ توابع عضو **getline** و **get**

تابع عضو **get** بدون آرگومان، سبب می‌شود تا یک کاراکتر از استریم معین شده وارد گردد (شامل کاراکترهای *white-space* و سایر کاراکترهای غیرگرافیکی) و آنرا بعنوان مقداری از فراخوانی تابع برگشت می‌دهد. این نسخه از **get** زمانی که به انتهای فایل در استریم برسد، **EOF** برگشت می‌دهد.

استفاده از توابع عضو **put** و **get** و **eof**

برنامه شکل ۴-۱۵ به توصیف نحوه استفاده از توابع عضو **eof** و **get** بر روی استریم ورودی **cin** و تابع عضو **put** بر روی استریم خروجی **cout** می‌پردازد. برنامه ابتدا مقدار **cin.eof()** را چاپ می‌کند. یعنی **false** (0 در خروجی)، تا نشان دهد که انتهای فایل در **cin** رخ نداده است. کاربر یک عبارت متنی وارد کرده و کلید **Enter** را بدنبال انتهای فایل فشار می‌دهد (<ctrl>-z) بر روی سیستم ویندوز مایکروسافت، <ctrl>-d بر روی سیستم‌های لینوکس و مکتاش). خط 17 هر کاراکتر را می‌خواند و خط 18 با استفاده از تابع عضو **put** آنرا در **cout** قرار می‌دهد. زمانی که با انتهای فایل مواجه شود، عبارت **while** خاتمه یافته و خط 22 مقدار **cin.eof()** را که اکنون **true** است (1 در خروجی) چاپ می‌کند تا نشان دهد که انتهای فایل با **cin** تنظیم شده است. دقت کنید که در این برنامه از نسخه **get** متعلق به **istream** استفاده شده است که آرگومانی دریافت نمی‌کند و کاراکتر ورودی را برگشت می‌دهد (خط 17). تابع **eof** فقط پس از رسیدن برنامه یا اقدام به خواندن آخرین کاراکتر پس از استریم، **true** برگشت می‌دهد.

```
1 // Fig. 15.4: Fig15_04.cpp
2 // Using member functions get, put and eof.
3 #include <iostream>
4 using std::cin;
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7
8 int main()
9 {
10     int character; // use int, because char cannot represent EOF
11
12     // prompt user to enter line of text
13     cout << "Before input, cin.eof() is " << cin.eof() << endl;
14     << "Enter a sentence followed by end-of-file:" << endl;
15
16     // use get to read each character; use put to display it
17     while ( ( character = cin.get() ) != EOF )
18         cout.put( character );
19
20     // display end-of-file character
21     cout << "\nEOF in this system is: " << character << endl;
22     cout << "After input of EOF, cin.eof() is " << cin.eof() << endl;
23     return 0;
24 } // end main
```

```
Before input, cin.eof() is 0
Enter a sentence followed by end-of-file:
Testing the get and put member functions
Testing the get and put member functions
^z

EOF in this system is: -1
After input of EOF, cin.eof() is 1
```

شکل ۴-۱۵ | توابع عضو **get**، **put** و **eof**.

تابع عضو **get** با یک آرگومان مراجعه—کاراکتر مبادرت به وارد کردن کاراکتر بعدی از استریم ورودی می‌کند (حتی اگر یک کاراکتر *white-space* باشد) و آن را در آرگومان کاراکتری ذخیره می‌سازد. این نسخه از **get** یک مراجعه به شی **istream** برگشت می‌دهد.

سومین نسخه از تابع **get** سه آرگومان دریافت می‌کند، یک آرایه کاراکتری، حد سائز و یک حائل (با مقدار پیش‌فرض '\n'). این نسخه کاراکترها را از استریم ورودی می‌خواند. تابع به تعداد یکی کمتر از حداکثر تعداد کاراکترهای تعیین شده را خوانده و یا بلافاصله پس از خواندن حائل بکار خاتمه می‌دهد. از یک کاراکتر **null** وارد شده به رشته ورودی در یک آرایه کاراکتری بعنوان بافر در برنامه استفاده می‌شود. حائل در آرایه کاراکتری جای نمی‌گیرد اما در استریم ورودی باقی می‌ماند. از اینرو، نتیجه دومین فراخوانی پی‌درپی **get** یک خط خالی است، مگر اینکه کاراکتر حائل از استریم ورودی حذف گردد (اینکار با **cin.ignore()** امکان‌پذیر است).

مقایسه **cin.get** و **cin**

برنامه شکل ۵-۱۵ به مقایسه ورودی با استفاده از **cin** و **cin.get** پرداخته است. دقت کنید که در فراخوانی **cin.get** (خط ۲۴) حائل مشخص نشده است، از اینرو کاراکتر پیش‌فرض '\n' بکار گرفته شده است.

```
1 // Fig. 15.5: Fig15_05.cpp
2 // Contrasting input of a string via cin and cin.get.
3 #include <iostream>
4 using std::cin;
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7
8 int main()
9 {
10     // create two char arrays, each with 80 elements
11     const int SIZE = 80;
12     char buffer1[ SIZE ];
13     char buffer2[ SIZE ];
14
15     // use cin to input characters into buffer1
16     cout << "Enter a sentence:" << endl;
17     cin >> buffer1;
18
19     // display buffer1 contents
20     cout << "\nThe string read with cin was:" << endl
21          << buffer1 << endl << endl;
22
23     // use cin.get to input characters into buffer2
24     cin.get( buffer2, SIZE );
25
26     // display buffer2 contents
27     cout << "The string read with cin.get was:" << endl
28          << buffer2 << endl;
29     return 0;
30 } // end main
```

Enter a sentence:

Contrasting string input with cin and cin.get

The string read with cin was:
Contrasting

The string read with cin.get was:
string input with cin and cin.get

شکل ۱۵-۵ | وارد کردن رشته با استفاده از cin در مقایسه با cin.get

استفاده از تابع عضو getline

عملکرد تابع عضو getline شبیه سومین نسخه از تابع عضو get است و یک کاراکتر null پس از خط در آرایه کاراکتری وارد می‌کند. تابع getline مبادرت به حذف حائل از استریم می‌کند (یعنی کاراکتر را خواند و دور می‌اندازد)، اما آنرا در آرایه کاراکتری ذخیره نمی‌کند. برنامه شکل ۱۵-۶ به بررسی استفاده از تابع getline در وارد کردن یک خط متنی پرداخته است.

```
1 // Fig. 15.6: Fig15_06.cpp
2 // Inputting characters using cin member function getline.
3 #include <iostream>
4 using std::cin;
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7
8 int main()
9 {
10     const int SIZE = 80;
11     char buffer[ SIZE ]; // create array of 80 characters
12
13     // input characters in buffer via cin function getline
14     cout << "Enter a sentence:" << endl;
15     cin.getline( buffer, SIZE );
16
17     // display buffer contents
18     cout << "\nThe sentence entered is:" << endl << buffer << endl;
19     return 0;
20 } // end main
```

```
Enter a sentence:
Using the getline member function

The sentence entered is:
Using the getline member function
```

شکل ۱۵-۶ | وارد کردن داده کاراکتری با cin تابع عضو getline.

۲-۴-۱۵ توابع عضو peek، putback و ignore

تابع عضو ignore از istream قادر به خواندن و دور انداختن کاراکترها به تعداد مشخص شده (مقدار پیش فرض یک کاراکتر است) یا خاتمه دادن به خواندن در مواجه شدن با حائل (حائل پیش فرض EOF می‌باشد که سبب می‌شود ignore به انتهای فایل پرش کند) می‌گردد.

تابع عضو putback کاراکتر قبلی بدست آمده از get از استریم ورودی را به استریم باز می‌گرداند. این تابع مناسب برای برنامه‌های است که یک استریم ورودی را اسکن می‌کنند تا به انتهای یک فیلد با کاراکتر مشخص برسند. زمانیکه این کاراکتر وارد شد، برنامه کاراکتر را به استریم باز می‌گرداند، از اینرو کاراکتر می‌تواند در داده ورودی لحاظ شود.

تابع عضو peek کاراکتر بعدی از یک استریم ورودی را برگشت می‌دهد، اما کاراکتر را از استریم حذف نمی‌کند.

۳-۴-۱۵ I/O نوع ایمن

زبان C++ ارائه کننده I/O از نوع ایمن است. عملگرهای << و >> سربارگذاری شده تا آیت‌های داده از نوع مشخص را پذیرا باشند. اگر داده غیرمنتظره‌ای پردازش شود، بیت‌های مختلفی تنظیم می‌شوند که کاربر می‌تواند با بررسی آنها به وضعیت عملیات I/O پی ببرد.

۱۵-۵ ورودی/خروجی قالب‌بندی نشده با استفاده از read, write و gcount

ورودی/خروجی قالب‌بندی نشده با استفاده از توابع عضو read و write از istream و ostream صورت می‌گیرد. تابع عضو read تعدادی از بایت‌ها را به آرایه کاراکتری در حافظه وارد می‌سازد، تابع عضو write بایت‌های از آرایه کاراکتری خارج می‌کند. این بایت‌ها قالب‌بندی شده نیستند. آنها بصورت بایت‌های خام وارد یا خارج می‌شوند. برای مثال در فراخوانی

```
char buffer[] = "HAPPY BIRTHDAY";  
cout.write( buffer, 10 );
```

ده بایت اول از buffer چاپ می‌شود. فراخوانی

```
cout.write( "ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ", 10 );
```

ده کاراکتر اول از الفبا را نشان می‌دهد.

تابع عضو read به تعداد مشخص شده‌ای از کاراکترها را به یک آرایه کاراکتری می‌خواند. اگر کمتر از تعداد مشخص شده، کاراکتر قرائت شود، failbit تنظیم خواهد شد. در بخش ۸-۱۵ با نحوه تعیین و تنظیم وضعیت failbit آشنا خواهید شد. تابع عضو gcount گزارشی از کاراکترهای خوانده شده توسط آخرین عملیات ورودی تهیه می‌کند.

برنامه شکل ۷-۱۵ به بررسی عملکرد توابع عضو read و gcount از istream و تابع عضو write از ostream پرداخته است. برنامه ۲۰ کاراکتر دریافت و در آرایه کاراکتری buffer با دستور read قرار می‌دهد (خط ۱۵)، تعداد کاراکترهای ورودی توسط gcount تعیین می‌شود (خط ۱۹) و کاراکترهای موجود در burffer توسط دستور write چاپ می‌شوند. (خط ۱۹).

```
1 // Fig. 15.7: Fig15_07.cpp  
2 // Unformatted I/O using read, gcount and write.  
3 #include <iostream>  
4 using std::cin;  
5 using std::cout;  
6 using std::endl;  
7  
8 int main()  
9 {  
10     const int SIZE = 80;  
11     char buffer[ SIZE ]; // create array of 80 characters  
12  
13     // use function read to input characters into buffer  
14     cout << "Enter a sentence:" << endl;  
15     cin.read( buffer, 20 );  
16  
17     // use functions write and gcount to display buffer characters  
18     cout << endl << "The sentence entered was:" << endl;  
19     cout.write( buffer, cin.gcount() );  
20     cout << endl;
```


استریم ورودی/خروجی _____ فصل پانزدهم ۳۶۳

```
21 return 0;
22 } // end main
```

```
Enter a sentence:
Using the read, write, and gcount member functions
The sentence entered was:
Using the read, write
```

شکل ۱۵-۷ I/O قالب‌بندی نشده با استفاده از توابع `read` و `gcount` و `wire`.

۱۵-۶ معرفی دستکاری کننده‌های استریم

زبان C++ تعداد متناهی دستکاری کننده استریم در نظر گرفته است که وظایف قالب‌بندی را برعهده دارند. این وظایف عبارتند از تنظیم طول میدان، تنظیمات مربوط به دقت، تنظیم وضعیت قالب‌بندی، تنظیم کاراکتر پرکننده در میدان، دور ریختن استریم‌ها، وارد کردن خط جدید به استریم ورودی (و حذف خطی از استریم)، وارد کردن کاراکتر `null` به استریم خروجی و در نظر نگرفتن کاراکترهای `white-space` در استریم ورودی. این ویژگی‌های در بخش‌های زیر توضیح داده می‌شوند.

۱۵-۶-۱ پایه انتگرال استریم: `dec`، `oct`، `hex` و `setbase`

معمولاً اعداد صحیح بعنوان مقادیر دسیمال (پایه ۱۰) تفسیر می‌شوند. برای تغییر پایه و تفسیر مقادیر موجود در استریم، دستکاری کننده `hex` را برای تنظیم پایه به هگزادسیمال (پایه ۱۶) یا وارد کردن `oct` برای تنظیم پایه به اکتال (پایه ۸) بکار می‌گیرند. با وارد کردن دستکاری کننده `dec` به استریم پایه به حالت دسیمال باز می‌گردد.

همچنین می‌توان با استفاده از دستکاری کننده استریم `setbase` مبادرت به تغییر پایه کرده که یک آرگومان از ۱۰، ۸ یا ۱۶ دریافت می‌کند تا به ترتیب تنظیم کننده پایه به دسیمال، اکتال یا هگزادسیمال باشد. استفاده از `setbase` (یا هر نوع دستکاری کننده پارامتری) مستلزم استفاده از فایل سرآیند `<iomanip>` است. مقادیر پایه استریم تا زمانیکه تغییری در آن داده نشود، وضعیت خود را حفظ می‌کند. برنامه شکل ۱۵-۸ به بررسی `hex`، `oct`، `dec` و `setbase` پرداخته است.

```
1 // Fig. 15.8: Fig15_08.cpp
2 // Using stream manipulators hex, oct, dec and setbase.
3 #include <iostream>
4 using std::cin;
5 using std::cout;
6 using std::dec;
7 using std::endl;
8 using std::hex;
9 using std::oct;
10
11 #include <iomanip>
12 using std::setbase;
13
14 int main()
15 {
16     int number;
17
18     cout << "Enter a decimal number: ";
19     cin >> number; // input number
20
21     // use hex stream manipulator to show hexadecimal number
22     cout << number << " in hexadecimal is: " << hex
23         << number << endl;
```



```
24
25 // use oct stream manipulator to show octal number
26 cout << dec << number << " in octal is: "
27     << oct << number << endl;
28
29 // use setbase stream manipulator to show decimal number
30 cout << setbase( 10 ) << number << " in decimal is: "
31     << number << endl;
32 return 0;
33 } // end main
```

```
Enter a decimal number: 20
20 in hexadecimal is: 14
20 in octal is: 24
20 in decimal is: 20
```

شکل ۸-۱۵ دستکاری کننده‌های استریم `hex`، `oct`، `dec` و `setbase`.

۲-۱۵ دقت نقطه اعشار (`setprecision`, `precision`)

می‌توانیم با استفاده از دستکاری کننده `setprecision` یا تابع عضو `precision` از `io_base` مبادرت به تنظیم دقت اعداد اعشاری کنیم (یعنی تعداد ارقام در سمت راست نقطه اعشار). این تنظیم صورت گرفته بر روی تمام خروجی‌ها اعمال می‌شود تا اینکه تنظیم دیگری در دقت اعمال گردد. فراخوانی تابع عضو `precision` بدون آرگومان، دقت جاری را برگشت می‌دهد. برنامه شکل ۹-۱۵ از تابع عضو `precision` در خط ۲۸ و دستکاری کننده `setprecision` در خط ۳۷ برای چاپ یک جدول که نشان‌دهنده ریشه دوم عدد ۲ با دقت اعمال شده از ۰-۹ استفاده کرده است.

```
1 // Fig. 15.9: Fig15_09.cpp
2 // Controlling precision of floating-point values.
3 #include <iostream>
4 using std::cout;
5 using std::endl;
6 using std::fixed;
7
8 #include <iomanip>
9 using std::setprecision;
10
11 #include <cmath>
12 using std::sqrt; // sqrt prototype
13
14 int main()
15 {
16     double root2 = sqrt( 2.0 ); // calculate square root of 2
17     int places; // precision, vary from 0-9
18
19     cout << "Square root of 2 with precisions 0-9." << endl
20         << "Precision set by ios_base member function "
21         << "precision:" << endl;
22
23     cout << fixed; // use fixed point format
24
25     // display square root using ios_base function precision
26     for ( places = 0; places <= 9; places++ )
27     {
28         cout.precision( places );
29         cout << root2 << endl;
30     } // end for
31
32     cout << "\nPrecision set by stream manipulator "
33         << "setprecision:" << endl;
34
35     // set precision for each digit, then display square root
36     for ( places = 0; places <= 9; places++ )
37         cout << setprecision( places ) << root2 << endl;
```



```
38
39     return 0;
40 } // end main
```

```
Square root of 2 with precisions 0-9.
Precision set by iso_base member function precision:
1
1.4
1.41
1.414
1.4142
1.41421
1.414214
1.4142136
1.41421356
1.414213562

Precision set by stream manipulator setprecision:
1
1.4
1.41
1.414
1.4142
1.41421
1.414214
1.4142136
1.41421356
1.414213562
```

شکل ۹-۱۵ | دقت مقادیر اعشاری.

۳-۶-۱۵ طول میدان (width و setw)

تابع عضو **width** (از کلاس مبنای **iso_base**) مبادرت به تنظیم طول میدان می‌کند و طول میدان قبلی را برگشت می‌دهد. اگر مقادیر خروجی کمتر از طول میدان باشند، کاراکترهای پرکننده بعنوان لایه (padding) بکار گرفته می‌شوند. مقدار بزرگتر از پهنای در نظر گرفته شده قطع نمی‌شود، کل عدد چاپ می‌شود. تابع **width** بدون آرگومان، تنظیم جاری را برگشت می‌دهد.

در برنامه شکل ۱۰-۱۵ به بررسی نحوه استفاده از تابع عضو **width** هم بر روی ورودی و هم خروجی پرداخته شده است. همچنین از دستکاری کننده **setw** برای تنظیم طول میدان استفاده می‌شود.

```
1 // Fig. 15.10: Fig15_10.cpp
2 // Demonstrating member function width.
3 #include <iostream>
4 using std::cin;
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7
8 int main()
9 {
10     int widthValue = 4;
11     char sentence[ 10 ];
12
13     cout << "Enter a sentence:" << endl;
14     cin.width( 5 ); // input only 5 characters from sentence
15
16     // set field width, then display characters based on that width
17     while ( cin >> sentence )
18     {
19         cout.width( widthValue++ );
20         cout << sentence << endl;
21         cin.width( 5 ); // input 5 more characters from sentence
22     } // end while
23
24     return 0;
```



```
25 } // end main
```

```
Enter a sentence:
This is a test of the width member function
This
  is
    a
      test
        of
          the
            width
              h
                memb
                  er
                    func
                      tion
```

شکل ۱۰-۱۵ تابع عضو width از کلاس iso_base.

۴-۶-۱۵ دستکاری کننده‌های استریم خروجی تعریف شده توسط کاربر

برنامه‌نویسان می‌توانند دستکاری کننده‌های استریم متعلق به خود را ایجاد کنند. در برنامه شکل ۱۱-۱۵ ایجاد و استفاده از دستکاری کننده‌های استریم غیر پارامتری و جدید **bell** (خطوط ۱۰-۱۳)، **carriageReturn** (خطوط ۱۶-۱۹)، **tab** (خطوط ۲۲-۲۵) و **endLine** (خطوط ۲۹-۳۲) نشان داده شده است. برای دستکاری کننده‌های استریم خروجی، نوع برگشتی و پارامتر بایستی از نوع **& ostream** باشد. زمانیکه خط ۳۷ مبادرت به وارد کردن **endLine** در استریم خروجی می‌کند، تابع **endLine** فراخوانی شده و خط ۳۱ دنباله **\n** را و دستکاری کننده **flush** را بر روی استریم استاندارد **cout** خارج می‌سازد. به همین ترتیب، زمانیکه خطوط ۳۷-۴۶ دستکاری کننده‌های **tab**، **bell** و **carriageReturn** را وارد استریم خروجی می‌سازند، توابع متناظر **tab** (خط ۲۲)، **bell** (خط ۱۰) و **carriageReturn** (خط ۱۶) فراخوانی می‌شوند.

```
1 // Fig. 15.11: Fig15_11.cpp
2 // Creating and testing user-defined, nonparameterized
3 // stream manipulators.
4 #include <iostream>
5 using std::ostream;
6 using std::cout;
7 using std::flush;
8
9 // bell manipulator (using escape sequence \a)
10 ostream& bell( ostream& output )
11 {
12     return output << '\a'; // issue system beep
13 } // end bell manipulator
14
15 // carriageReturn manipulator (using escape sequence \r)
16 ostream& carriageReturn( ostream& output )
17 {
18     return output << '\r'; // issue carriage return
19 } // end carriageReturn manipulator
20
21 // tab manipulator (using escape sequence \t)
22 ostream& tab( ostream& output )
23 {
24     return output << '\t'; // issue tab
25 } // end tab manipulator
26
27 // endLine manipulator (using escape sequence \n and member
28 // function flush)
29 ostream& endLine( ostream& output )
30 {
31     return output << '\n' << flush; // issue endl-like end of line
```


استریم ورودی/خروجی _____ فصل پانزدهم ۳۶۷

```
32 } // end endLine manipulator
33
34 int main()
35 {
36     // use tab and endLine manipulators
37     cout << "Testing the tab manipulator:" << endLine
38         << 'a' << tab << 'b' << tab << 'c' << endLine;
39
40     cout << "Testing the carriageReturn and bell manipulators:"
41         << endLine << ".....";
42
43     cout << bell; // use bell manipulator
44
45     // use ret and endLine manipulators
46     cout << carriageReturn << "-----" << endLine;
47     return 0;
48 } // end main
```

```
Testing the tab manipulator:
a      b      c
Testing the carriageReturn and bell manipulators:
-----\n
```

شکل ۱۱-۱۵ | دستکاری کننده‌های استریم غیر پارامتری تعریف شده توسط کاربر.

۷-۱۵ تعیین فرمت استریم و دستکاری کننده‌های استریم

می‌توان از انواع دستکاری کننده‌های استریم به منظور تصریح نوع قالب‌بندی در حین عملیات I/O استفاده کرد. دستکاری کننده‌های استریم بر قالب‌بندی خروجی کنترل دارند. در جدول شکل ۱۲-۱۵ دستکاری کننده‌های استریم که بر قالب استریم کنترل دارند، لیست شده‌اند. تمام این دستکاری کننده‌ها متعلق به کلاس `ios_base` می‌باشند. در بخش‌های بعدی از این دستکاری کننده‌ها در مثال‌ها استفاده کرده‌ایم.

توضیح	دستکاری کننده
از کاراکترهای <i>white-space</i> در استریم ورودی صرفنظر (پرش) می‌کند. اینحالت با استفاده از <code>noskipws</code> از کار می‌افتد.	<code>skipws</code>
خروجی را از سمت چپ تنظیم (تراز) می‌کند. کاراکترهای لایه‌گذاری در صورت نیاز در سمت راست ظاهر می‌شوند.	<code>left</code>
خروجی را از سمت راست تنظیم (تراز) می‌کند. کاراکترهای پایه لایه‌گذاری در صورت نیاز در سمت چپ ظاهر می‌شوند.	<code>right</code>
نشان می‌دهد که علامت عدد باید از سمت چپ و بزرگی عدد باید از سمت راست تنظیم شود.	<code>internal</code>
مشخص می‌کند که با مقادیر صحیح همانند مقادیر دسیمال (پایه ۱۰) رفتار شود.	<code>dec</code>
مشخص می‌کند که با مقادیر صحیح همانند مقادیر اکتال (پایه ۸) رفتار شود.	<code>oct</code>
مشخص می‌کند که با مقادیر صحیح همانند مقادیر هگزادسیمال (پایه ۱۶) رفتار شود.	<code>hex</code>
مشخص می‌کند که پایه یک عدد در کنار آن در خروجی قرار گیرد (۰ برای اکتال، ۰x برای هگزادسیمال). این تنظیم با استفاده از <code>noshowbase</code> از کار می‌افتد.	<code>showbase</code>
مشخص می‌کند که اعداد اعشاری بایستی با نقطه دسیمال چاپ شوند. معمولاً این دستکاری کننده با <code>fixed</code> بکار گرفته می‌شود تا تضمینی برای تعداد ارقام مشخص شده در سمت راست نقطه دسیمال باشد، حتی اگر آنها صفر باشند.	<code>showpoint</code>

uppercase	مشخص می‌کند که باید از حروف بزرگ (یعنی X و A تا F) در یک عدد صحیح هگزادسیمال و حروف بزرگ E در نمایش یک مقدار اعشاری در نماد علمی بکار گرفته شود.
showpos	مشخص می‌کند که اعداد مثبت بایستی همراه با نماد جمع (+) ظاهر شوند.
scientific	خروجی با نمایش علمی ظاهر می‌گردد.
fixed	تعیین کننده نقطه ثابت در یک مقدار اعشاری به تعداد ارقام مشخص شده در سمت راست نقطه دسیمال است.

جدول ۱۲-۱۵ | دستکاری کننده‌های وضعیت قالب‌بندی از <iostream>.

۱-۷-۱۵ دنباله صفرها و نقاط دسیمال (showpoint)

دستکاری کننده showpoint یک عدد اعشاری را مجبور می‌کند تا در خروجی با نقطه دسیمال و دنباله‌ای از صفرهای تعیین شده ظاهر شود. برای مثال، مقدار اعشاری 79.0 بدون استفاده از showpoint بصورت 79 و به هنگام استفاده از showpoint بصورت 79.000000 (یا تعداد بیشتری از صفرهای دنباله که با دقت جاری مشخص می‌شوند) ظاهر می‌شود. نقطه مقابل showpoint دستکاری کننده noshowpoint است. برنامه موجود در شکل ۱۳-۱۵ نحوه استفاده از showpoint در کنترل چاپ دنباله‌ای از صفرها و نقاط دسیمال در مقادیر اعشاری را نشان می‌دهد. بخاطر داشته باشید که دقت پیش‌فرض برای یک عدد اعشاری، 6 است. زمانیکه از fixed یا scientific استفاده نشده باشد، دقت نمایش، تعداد ارقام بامعنی است، و نه تعداد ارقام پس از نقطه دسیمال.

```

1 // Fig. 15.13: Fig15_13.cpp
2 // Using showpoint to control the printing of
3 // trailing zeros and decimal points for doubles.
4 #include <iostream>
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7 using std::showpoint;
8
9 int main()
10 {
11     // display double values with default stream format
12     cout << "Before using showpoint" << endl
13         << "9.9900 prints as: " << 9.9900 << endl
14         << "9.9000 prints as: " << 9.9000 << endl
15         << "9.0000 prints as: " << 9.0000 << endl << endl;
16
17     // display double value after showpoint
18     cout << showpoint
19         << "After using showpoint" << endl
20         << "9.9900 prints as: " << 9.9900 << endl
21         << "9.9000 prints as: " << 9.9000 << endl
22         << "9.0000 prints as: " << 9.0000 << endl;
23     return 0;
24 } // end main

```

```

Before using showpoint
9.9900 prints as: 9.99
9.9000 prints as: 9.9
9.0000 prints as: 9

After using showpoint
9.9900 prints as: 9.990000
9.9000 prints as: 9.900000
9.0000 prints as: 9.000000

```


شکل ۱۳-۱۵ | کنترل چاپ دنباله‌ای از صفرها و نقاط دسیمال در مقادیر اعشاری.

۲-۷-۱۵ ترازبندی (internal و right left)

دستکاری کننده‌های **left** و **right** به فیلدها امکان می‌دهند تا به ترتیب از سمت چپ با کاراکترهای لایه‌گذاری به سمت راست و از سمت راست با کاراکترهای لایه‌گذاری به سمت چپ تراز شوند. کاراکتر لایه‌گذاری توسط تابع عضو **fill** یا دستکاری کننده استریم پارامتری **setfill** مشخص می‌شود. در برنامه شکل ۱۴-۱۵ از دستکاری کننده‌های **left**، **setw** و **right** برای ترازبندی چپ و راست داده صحیح در یک فیلد استفاده شده است.

```
1 // Fig. 15.14: Fig15_14.cpp
2 // Demonstrating left justification and right justification.
3 #include <iostream>
4 using std::cout;
5 using std::endl;
6 using std::left;
7 using std::right;
8
9 #include <iomanip>
10 using std::setw;
11
12 int main()
13 {
14     int x = 12345;
15
16     // display x right justified (default)
17     cout << "Default is right justified:" << endl
18          << setw( 10 ) << x;
19
20     // use left manipulator to display x left justified
21     cout << "\n\nUse std::left to left justify x:\n"
22          << left << setw( 10 ) << x;
23
24     // use right manipulator to display x right justified
25     cout << "\n\nUse std::right to right justify x:\n"
26          << right << setw( 10 ) << x << endl;
27     return 0;
28 } // end main
```

```
Default is right justified:
      12345

Use std::left to left justify x:
12345

Use std::right to right justify x:
      12345
```

شکل ۱۴-۱۵ | ترازبندی چپ و راست با **left** و **right**.

دستکاری کننده استریم **internal** بر این نکته دلالت دارد که علامت عدد (یا پایه به هنگام استفاده از **showbase**) باید در سمت چپ فیلد تراز شود، و خود عدد از سمت راست تراز گردد و فاصله مناسب با لایه‌گذاری کاراکتر پرکننده حفظ گردد. برنامه شکل ۱۵-۱۵ نحوه استفاده از دستکاری کننده استریم **internal** با فاصله‌گذاری مشخص (خط ۱۵) را نشان می‌دهد. توجه کنید که **showpos** نماد جمع را چاپ می‌کند (خط ۱۵). برای غیرفعال کردن **showpos** می‌توان از **nshowpos** استفاده کرد.

```
1 // Fig. 15.15: Fig15_15.cpp
2 // Printing an integer with internal spacing and plus sign.
3 #include <iostream>
```



```
4 using std::cout;
5 using std::endl;
6 using std::internal;
7 using std::showpos;
8
9 #include <iomanip>
10 using std::setw;
11
12 int main()
13 {
14     // display value with internal spacing and plus sign
15     cout << internal << showpos << setw( 10 ) << 123 << endl;
16     return 0;
17 } // end main
```

+	123
---	-----

شکل ۱۵-۱۵ | چاپ یک عدد صحیح با فاصله‌گذاری داخلی و نماد جمع.

۳-۷-۱۵ لایه‌گذاری (setfill, fill)

تابع عضو **fill** تعیین کننده کاراکتر پرکننده در ترازبندی فیلدها است، اگر هیچ مقداری مشخص نشود، برای لایه‌گذاری از فاصله‌ها استفاده خواهد شد. تابع **fill** کاراکتر لایه‌گذاری قبلی را برگشت می‌دهد. همچنین دستکاری کننده **setfill** مبادرت به تنظیم کاراکتر لایه‌گذاری می‌کند. در برنامه شکل ۱۶-۱۵ به بررسی نحوه استفاده از تابع عضو **fill** در خط ۴۰ و دستکاری کننده استریم **setfill** در خطوط ۴۷ و ۴۴ پرداخته است.

```
1 // Fig. 15.16: Fig15_16.cpp
2 // Using member-function fill and stream-manipulator setfill to change
3 // the padding character for fields larger than the printed value.
4 #include <iostream>
5 using std::cout;
6 using std::dec;
7 using std::endl;
8 using std::hex;
9 using std::internal;
10 using std::left;
11 using std::right;
12 using std::showbase;
13
14 #include <iomanip>
15 using std::setfill;
16 using std::setw;
17
18 int main()
19 {
20     int x = 10000;
21
22     // display x
23     cout << x << " printed as int right and left justified\n"
24          << "and as hex with internal justification.\n"
25          << "Using the default pad character (space):" << endl;
26
27     // display x with base
28     cout << showbase << setw( 10 ) << x << endl;
29
30     // display x with left justification
31     cout << left << setw( 10 ) << x << endl;
32
33     // display x as hex with internal justification
34     cout << internal << setw( 10 ) << hex << x << endl << endl;
35
36     cout << "Using various padding characters:" << endl;
37
38     // display x using padded characters (right justification)
39     cout << right;
```


استریم ورودی/خروجی _____ فصل پانزدهم ۳۷۱

```
40 cout.fill( '*' );
41 cout << setw( 10 ) << dec << x << endl;
42
43 // display x using padded characters (left justification)
44 cout << left << setw( 10 ) << setfill( '%' ) << x << endl;
45
46 // display x using padded characters (internal justification)
47 cout << internal << setw( 10 ) << setfill( '^' ) << hex
48     << x << endl;
49 return 0;
50 } // end main
```

```
10000 printed as int right and left justified
and as hex with internal justification.
Using the default pad character (space):
    10000
10000
0x    2710

Using various padding characters:
*****10000
10000%%%%%
0x^^^^2710
```

شکل ۱۶-۱۵ | استفاده از تابع fill و دستکاری کننده setfill.

۴-۷-۱۵ پایه انتگرال استریم (dec, oct, hex, showbase)

زبان C++ دستکاری کننده‌های استریم dec, hex و oct را برای تصریح اینکه مقادیر صحیح بصورت دسیمال، هگزادسیمال و اکتال به نمایش درآیند، در نظر گرفته است. اگر از هیچ یک از این دستکاری کننده‌ها استفاده نشود، حالت دسیمال بکار گرفته خواهد شد. از زمانیکه یک پایه خاص برای استریم تعیین شد، تمام مقادیر صحیح در آن استریم با آن پایه پردازش خواهند شد تا اینکه این پایه تغییر داده شود. در خروجی استریم با مقادیر صحیح با پسوند صفر همانند مقادیر اکتال، مقادیر پسوند صحیح با 0x یا 0X همانند مقادیر هگزادسیمال و تمام مقادیر صحیح همانند مقادیر دسیمال رفتار خواهد شد.

دستکاری کننده استریم showbase سبب می‌شود تا مبنای یک مقدار در خروجی ظاهر شود. اعداد دسیمال بطور عادی در خروجی دیده می‌شوند، اعداد اکتال با یک دنباله صفر، و اعداد هگزادسیمال با دنباله‌ای از 0x یا 0X. در برنامه شکل ۱۷-۱۵ به بررسی نحوه استفاده از showbase پرداخته شده است. برای از کار انداختن showbase می‌توانید از noshowbase استفاده کنید.

```
1 // Fig. 15.17: Fig15_17.cpp
2 // Using stream-manipulator showbase.
3 #include <iostream>
4 using std::cout;
5 using std::endl;
6 using std::hex;
7 using std::oct;
8 using std::showbase;
9
10 int main()
11 {
12     int x = 100;
13
14     // use showbase to show number base
15     cout << "Printing integers preceded by their base:" << endl
16         << showbase;
17
18     cout << x << endl; // print decimal value
19     cout << oct << x << endl; // print octal value
```



```

20     cout << hex << x << endl; // print hexadecimal value
21     return 0;
22 } // end main

```

Printing integers preceded by their base:

```

100
0144
0x64

```

شکل ۱۷-۱۵ دستکاری کننده استریم `showbase`.

۵-۷-۱۵ اعداد اعشاری، نماد علمی و ثابت (`fixed`, `scientific`)

دستکاری کننده‌های استریم `scientific` و `fixed` بر روی فرمت یا قالب‌بندی اعداد اعشاری کنترل دارند. دستکاری کننده `scientific` خروجی یک عدد اعشاری را مجبور می‌کند تا با فرمت علمی نمایش درآید. دستکاری کننده `fixed` نیز یک عدد اعشاری را مجبور می‌کند تا به تعداد مشخص شده‌ای از ارقام در سمت راست نقطه اعشار به نمایش درآورد. بدون استفاده از دستکاری کننده دیگری، مقدار یک عدد اعشاری تعیین کننده فرمت خروجی خواهد بود.

در برنامه شکل ۱۸-۱۵ یک عدد اعشاری در هر دو قالب ثابت و علمی با استفاده از `field` و `scientific` در خطوط ۲۱ و ۲۵ نشان داده شده است. امکان دارد فرمت توان در نماد علمی در میان کامپایلرهای مختلف با یکدیگر تفاوت داشته باشد.

```

1 // Fig. 15.18: Fig15_18.cpp
2 // Displaying floating-point values in system default,
3 // scientific and fixed formats.
4 #include <iostream>
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7 using std::fixed;
8 using std::scientific;
9
10 int main()
11 {
12     double x = 0.001234567;
13     double y = 1.946e9;
14
15     // display x and y in default format
16     cout << "Displayed in default format:" << endl
17          << x << '\t' << y << endl;
18
19     // display x and y in scientific format
20     cout << "\nDisplayed in scientific format:" << endl
21          << scientific << x << '\t' << y << endl;
22
23     // display x and y in fixed format
24     cout << "\nDisplayed in fixed format:" << endl
25          << fixed << x << '\t' << y << endl;
26     return 0;
27 } // end main

```

Displayed in default format:
0.00123457 1.946e+009

Displayed in scientific format:
1.234567e-003 1.946000e+009

Displayed in fixed format:
0.001235 1946000000.000000

شکل ۱۸-۱۵ | مقادیر اعشاری در حالت نمایش عادی، علمی و ثابت شده.

۶-۷-۱۵ کنترل حروف بزرگ/کوچک (`uppercase`)

دستکاری کننده استریم **uppercase** یک حرف بزرگ **X** یا **E** را به همراه مقادیر هگزادسیمال یا با مقادیر اعشاری با نماد علمی به نمایش در می آورد (شکل ۱۹-۱۵). همچنین استفاده از دستکاری کننده **uppercase** سبب می شود تا تمام حروف موجود در یک مقدار هگزادسیمال تبدیل به حروف بزرگ شوند. بطور پیش فرض حروف موجود در مقادیر هگزادسیمال و توان در مقادیر اعشاری با نماد علمی بصورت کوچک ظاهر می شوند. برای از کار انداختن تنظیمات **uppercase** از **nouppercase** استفاده می شود.

```
1 // Fig. 15.19: Fig15_19.cpp
2 // Stream-manipulator uppercase.
3 #include <iostream>
4 using std::cout;
5 using std::endl;
6 using std::hex;
7 using std::showbase;
8 using std::uppercase;
9
10 int main()
11 {
12     cout << "Printing uppercase letters in scientific" << endl;
13     << "notation exponents and hexadecimal values:" << endl;
14
15     // use std::uppercase to display uppercase letters; use std::hex and
16     // std::showbase to display hexadecimal value and its base
17     cout << uppercase << 4.345e10 << endl;
18     << hex << showbase << 123456789 << endl;
19     return 0;
20 } // end main
```

Printing uppercase letters in scientific
notation exponents and hexadecimal values:
4.345E+010
0x75BCD15

شکل ۱۹-۱۵ | دستکاری کننده استریم **uppercase**.

۷-۱۵ قالب بندی بولی (boolalpha)

زمان C++ دارای نوع داده **bool** است که می تواند بصورت **false** یا **true** باشند و بعنوان جانشین مناسبی برای حالت قدیمی استفاده از صفر برای نشان دادن **false** و مقادیر غیر صفر برای نشان دادن **true** به شمار می آیند. یک متغیر بولی، صفر یا 1 را در حالت عادی چاپ می کند. با این وجود، می توانیم از دستکاری کننده استریم **boolalpha** برای تنظیم استریم خروجی در نمایش مقادیر بولی بصورت رشته ای "true" و "false" استفاده کنیم. دستکاری کننده استریم **noboolalpha** برای نمایش مقادیر بولی بفرم صحیح (0 یا مقدار غیر صفر، حالت پیش فرض) بکار گرفته می شود. برنامه شکل ۲۰-۱۵ به بررسی این دستکاری کننده استریم پرداخته است. خط 14 مقدار بولی را که در خط 11 با **true** تنظیم شده است را بصورت یک مقدار صحیح به نمایش در می آورد. خط 18 از دستکاری کننده **boolalpha** برای نمایش مقدار بولی بصورت رشته استفاده کرده است. سپس خطوط 21-22 مقدار بولی را تغییر داده و از **noboolalpha** استفاده کرده است، از اینرو خط 25 می تواند مقدار بولی را بعنوان یک مقدار صحیح به نمایش در آورد. در خط 29 از **boolalpha** برای نمایش مقدار بولی بصورت یک رشته استفاده شده است.


```
1 // Fig. 15.20: Fig15_20.cpp
2 // Demonstrating stream-manipulators boolalpha and noboolalpha.
3 #include <iostream>
4 using std::boolalpha;
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7 using std::noboolalpha;
8
9 int main()
10 {
11     bool booleanValue = true;
12
13     // display default true booleanValue
14     cout << "booleanValue is " << booleanValue << endl;
15
16     // display booleanValue after using boolalpha
17     cout << "booleanValue (after using boolalpha) is "
18         << boolalpha << booleanValue << endl << endl;
19
20     cout << "switch booleanValue and use noboolalpha" << endl;
21     booleanValue = false; // change booleanValue
22     cout << noboolalpha << endl; // use noboolalpha
23
24     // display default false booleanValue after using noboolalpha
25     cout << "booleanValue is " << booleanValue << endl;
26
27     // display booleanValue after using boolalpha again
28     cout << "booleanValue (after using boolalpha) is "
29         << boolalpha << booleanValue << endl;
30     return 0;
31 } // end main
```

```
booleanValue is 1
booleanValue (after using boolalpha) is true

switch booleanValue and use noboolalpha

booleanValue is 0
booleanValue (after using boolalpha) is false
```

شکل ۲۰-۱۵ | دستکاری کننده‌های استریم boolalpha و noboolalpha.

۸-۷-۱۵ تنظیم و تنظیم مجدد وضعیت قالب‌بندی از طریق تابع عضو flags

در سرتاسر بخش ۷-۱۵ از انواع دستکاری کننده‌های استریم به منظور تغییر در صفات قالب‌بندی خروجی استفاده کردیم. اکنون بحث خود را متوجه نحوه باز گرداندن فرمت استریم خروجی به حالت یا وضعیت پیش فرض خود پس از اعمال دستکاری کننده‌ها می‌کنیم. تابع عضو **flags** بدون آرگومان، تنظیمات فرمت جاری را از نوع داده **fmtflags** برگشت می‌دهد (از کلاس **iso_base**)، که نشان‌دهنده وضعیت فرمت یا قالب‌بندی است. تابع عضو **flags** به همراه آرگومان **fmtflags** مبادرت به تنظیم فرمت وضعیت با توجه به آرگومان کرده و تنظیمات سابق را برمی‌گرداند. ممکن است مقدار تنظیم اولیه برگشتی توسط **flags** در سیستم‌های مختلف با هم تفاوت داشته باشند. در برنامه شکل ۲۱-۱۵ از تابع عضو **flags** برای ذخیره وضعیت فرمت اولیه استریم (خط ۲۲)، سپس بازیابی فرمت اصلی استفاده شده است (خط ۳۰).

```
1 // Fig. 15.21: Fig15_21.cpp
2 // Demonstrating the flags member function.
3 #include <iostream>
4 using std::cout;
5 using std::endl;
6 using std::ios_base;
7 using std::oct;
8 using std::scientific;
```



```
9 using std::showbase;
10
11 int main()
12 {
13     int integerValue = 1000;
14     double doubleValue = 0.0947628;
15
16     // display flags value, int and double values (original format)
17     cout << "The value of the flags variable is: " << cout.flags()
18         << "\nPrint int and double in original format:\n"
19         << integerValue << '\t' << doubleValue << endl << endl;
20
21     // use cout flags function to save original format
22     ios_base::fmtflags originalFormat = cout.flags();
23     cout << showbase << oct << scientific; // change format
24
25     // display flags value, int and double values (new format)
26     cout << "The value of the flags variable is: " << cout.flags()
27         << "\nPrint int and double in a new format:\n"
28         << integerValue << '\t' << doubleValue << endl << endl;
29
30     cout.flags( originalFormat ); // restore format
31
32     // display flags value, int and double values (original format)
33     cout << "The restored value of the flags variable is: "
34         << cout.flags()
35         << "\nPrint values in original format again:\n"
36         << integerValue << '\t' << doubleValue << endl;
37     return 0;
38 } // end main
```

```
The value of the flags variable is: 513
Print int and double in original format:
1000    0.0947628

The value of the flags variable is: 012011
Print int and double in a new format:
1750    9.476280e-002

The restored value of the flags variable is: 513
Print values in original format again:
1000    0.0947628
```

شکل ۲۱-۱۵ تابع عضو `flags`.

۱۵-۸ وضعیت خطا در استریم

می‌توان وضعیت یک استریم را با تست بیت‌های موجود در کلاس `ios_base` مشخص کرد. در برنامه شکل ۲۲-۱۵ نحوه تست این بیت‌ها نشان داده شده است.

بیت `eofbit` برای تنظیم یک استریم ورودی پس از مواجه شدن با انتهای فایل بکار گرفته می‌شود. برنامه می‌تواند با استفاده از تابع `eof` مشخص کند که آیا به انتهای فایل در استریم رسیده است یا خیر. فراخوانی `cin.eof()`

اگر به انتهای فایل رسیده باشد مقدار `true` و در غیر اینصورت `false` برگشت می‌دهد.

بیت `failbit` برای یک استریم زمانی که تنظیم می‌شود که یک خطای فرمت در استریم رخ داده باشد، مانند زمانی که برنامه در حال وارد کردن مقادیر صحیح باشد و یک کاراکتر غیر عددی در استریم دیده شود. زمانی که چنین خطای رخ دهد، کاراکترها مفقود نمی‌شوند. تابع عضو `fail` گزارشی در ارتباط با شکست یا عدم شکست عملیات تهیه می‌کند، بازایی از چنین خطاهای امکان‌پذیر است.

بیت **badbit** زمانی که خطای رخ دهد که باعث از دست رفتن داده شود، تنظیم می گردد (برای آن استریم). تابع عضو **bad** گزارشی از شکست یا عدم شکست عملیات تهیه می کند. معمولاً چنین شکست های غیرقابل بازیابی و جبران است.

```
1 // Fig. 15.22: Fig15_22.cpp
2 // Testing error states.
3 #include <iostream>
4 using std::cin;
5 using std::cout;
6 using std::endl;
7
8 int main()
9 {
10     int integerValue;
11
12     // display results of cin functions
13     cout << "Before a bad input operation:"
14         << "\ncin.rdstate(): " << cin.rdstate()
15         << "\n    cin.eof(): " << cin.eof()
16         << "\n    cin.fail(): " << cin.fail()
17         << "\n    cin.bad(): " << cin.bad()
18         << "\n    cin.good(): " << cin.good()
19         << "\n\nExpects an integer, but enter a character: ";
20
21     cin >> integerValue; // enter character value
22     cout << endl;
23
24     // display results of cin functions after bad input
25     cout << "After a bad input operation:"
26         << "\ncin.rdstate(): " << cin.rdstate()
27         << "\n    cin.eof(): " << cin.eof()
28         << "\n    cin.fail(): " << cin.fail()
29         << "\n    cin.bad(): " << cin.bad()
30         << "\n    cin.good(): " << cin.good() << endl << endl;
31
32     cin.clear(); // clear stream
33
34     // display results of cin functions after clearing cin
35     cout << "After cin.clear()" << "\ncin.fail(): " << cin.fail()
36         << "\ncin.good(): " << cin.good() << endl;
37     return 0;
38 } // end main
```

```
Before a bad input operation:
cin.rdstate(): 0
cin.eof(): 0
cin.fail(): 0
cin.bad(): 0
cin.good(): 1

Expects an integer, but enter a character: A
cin.rdstate(): 2
cin.eof(): 0
cin.fail(): 1
cin.bad(): 0
cin.good(): 0
After cin.clear()
cin.fail(): 0
cin.good(): 1
```

شکل ۲۲-۱۵ | تست وضعیت خطا.

اگر هیچ یک از بیت‌های **eofbit**، **failbit** یا **badbit** برای استریمی تنظیم نشده باشند، بیت **goodbit** تنظیم خواهد شد. تابع عضو **good** در صورتیکه توابع **fail**، **bad** و **eof** تماماً **false** باز گردانند، مبادرت به برگشت **true** می‌کند. عملیات I/O باید فقط با استریم‌های **good** کار کند.

تابع عضو **rdstate** مبادرت به بازگرداندن وضعیت خطا از استریم می‌کند. برای مثال با فراخوانی **cout.rdstate** وضعیت استریم برگشت داده خواهد شد، که سپس می‌تواند توسط یک عبارت **switch** به منظور بررسی **eofbit**، **badbit**، **failbit** و **goodbit** بکار گرفته شود.

تابع عضو **clear** برای اعاده کردن وضعیت استریم به حالت مناسب "good" بکار گرفته می‌شود. از اینرو است که I/O می‌تواند بر روی استریم ادامه یابد. آرگومان پیش‌فرض برای **clear** گزینه **goodbit** است، از اینرو عبارت

```
cin.clear();
```

مبادرت به ترخیص **cin** و تنظیم **goodbit** می‌کند. عبارت

```
cin.clear( iso::failbit );
```

مبادرت به تنظیم **failbit** می‌کند. امکان دارد برنامه‌نویس اینکار را به هنگام انجام عملیات ورودی بر روی **cin** با نوع داده تعریف شده از سوی کاربر و در مواجه شدن با یک مشکل انجام دهد. ممکن است نام **clear** چندان مناسب کاری که انجام می‌دهد نباشد، اما چنین است.

در برنامه شکل ۲۲-۱۵ به بررسی توابع عضو **good**، **bad**، **fail**، **eof**، **rdstate** و **clear** پرداخته شده است. تابع عضو **operator!** از کلاس **basic_ios** در صورتیکه **failbit**، **badbit** یا هر دو تنظیم شده باشند، مقدار **true** برگشت می‌دهد. تابع عضو **operator void *** در صورتیکه **failbit**، **badbit** یا هر دو تنظیم شده باشد مقدار **false** برگشت می‌دهد. این توابع به هنگام پردازش فایل سودمند هستند.

۹-۱۵ پیوند استریم خروجی با استریم ورودی

معمولاً برنامه‌های تعاملی درگیر یک **istream** برای ورودی و یک **ostream** برای خروجی هستند. زمانیکه یک پیغام بر روی صفحه ظاهر می‌شود، کاربر با وارد کردن داده مناسب به آن پاسخ می‌دهد. بدیهی است که این پیغام باید قبل از عملیات ورودی ظاهر شود. با بافر کردن خروجی، خروجی فقط زمانیکه بافر پر شود، یا بصورت صریح توسط برنامه یا بطور اتوماتیک در انتهای برنامه خالی شود، ظاهر خواهد شد. زبان C++ تابع عضو **tie** را برای همزمان کردن (یعنی با یکدیگر پیوند داشتن) عملیات یک **istream** و یک **ostream** در اختیار گذاشته تا مطمئن شویم که خروجی‌ها قبل از ورودی‌های متعاقب آنها ظاهر خواهند شد. در فراخوانی

```
cin.tie( &cout );
```

cout (یک **ostream**) به **cin** (یک **istream**) پیوند زده می‌شود. در واقع این نوع از فراخوانی اضافی است، چرا که C++ این نوع عملیات را بصورت اتوماتیک برای ایجاد یک محیط استاندارد I/O برای

کاربر فراهم می‌آورد. با این همه، کاربر می‌تواند سایر نوع‌های `istream/ostream` را بصورت صریح به یکدیگر پیوند دهد. برای گشودن یک استریم ورودی، `istream`، از یک استریم خروجی، از

فراخوانی زیر استفاده می‌شود: `istream.tie(0);`